

Plán výuky

Vytvořil Mgr. Hana Maxerová, Základní škola, Velehrad, okres Uherské Hradiště, Česká republika

Název Fairtradové kakao – porozumění globální odpovědnosti prostřednictvím badatelského a zážitkového učení	aktivity:	Vzdělávací oblast: Globální výchova, environmentální výchova, společenské vědy, zeměpis
Ročník(y): 8.–9. ročník, 12+		Délka trvání: 90 minut a více

Vzdělávací cíle:

- Žáci porozumí principům Fairtrade a základnímu procesu pěstování a výroby kaka.
- Žáci vysvětlí, jak každodenní spotřebitelská rozhodnutí ovlivňují životní prostředí a životy lidí v rozvojových zemích.
- Žáci rozvinou a uplatní kritické myšlení porovnáváním dvou odlišných dokumentárních zdrojů.
- Žáci budou spolupracovat ve skupinách, diskutovat informace, prezentovat myšlenky a vyjadřovat se v souvislých větech.
- Žáci budou reflektovat globální nerovnosti, roli vzdělávání a to, co znamená důstojný život pro pracující po celém světě.
- Žáci si uvědomí význam podpory místních producentů a volby výrobků s menší uhlíkovou stopou.
- Žáci rozvinou empatii vůči farmářům v zemích globálního Jihu a porozumí výzvám, kterým čelí.

Výukové metody:

Badatelsky orientovaná výuka, kooperativní učení, zážitkové učení, metody rozvíjející kritické myšlení (porovnávání dokumentů, jejich cílů, metoda vím, chci vědět, dozvěděla jsem se).

Výukové techniky:

Skupinové diskuse, analýza videí, srovnávací tabulky, ochutnávky, práce s mapou, herní výuka, řízená reflexe.

Pomůcky / zdroje / technologie:

- Světová mapa Fairtrade
- Dva krátké dokumentární filmy o pěstování kaka (konvenční × Fairtrade)
- Pracovní listy: „Vím – chci vědět – dozvěděl/a jsem se“
- Kakaové boby a vzorky čokolády
- Fairtradová káva na mletí
- Desková hra Costa Rica

- Fairtrade pexeso / paměťová hra (FT suroviny)
- Ukázky Fairtrade výrobků (pokud jsou k dispozici)
- Materiály nebo fotografie z návštěvy místních producentů (volitelné)
- Projektor, reproduktory, přístup k internetu

Popis aktivity

Úvod:

Žáci začnou vyplněním prvních dvou sloupců tabulky „**Vím – chci vědět – dověděl/a jsem se**“.
Učitel představí téma kakaa, čokolády a Fairtrade a ptá se žáků, jak mohou každodenní rozhodnutí ovlivňovat lidi žijící v odlehlých částech světa.

Krok 1: Fairtrade na mapě světa – globální souvislosti

- Žáci zkoumají mapu světa zobrazující oblasti pěstování kakaa a místa, kde působí Fairtrade producenti.
- Diskuse: Proč se kakao pěstuje převážně v tropických oblastech? Jakým obtížím mohou farmáři čelit (klíma, škůdci, nízké příjmy, omezený přístup ke vzdělání)?
- Žáci porovnávají globální produkci s myšlenkou místní spotřeby a udržitelných voleb.

Krok 2: Skupinové diskuse – pěstování kakaa a principy Fairtrade

- Pomocí krátkých textů žáci zkoumají, jak se kakao pěstuje, jakým výzvám farmáři čelí a jak Fairtrade podporuje místní komunity.
- Skupiny diskutují:
 - Jak Fairtrade zlepšuje životní a pracovní podmínky?
 - Proč jsou spravedlivé ceny důležité?
 - Jaké otázky nám stále zůstávají?

Krok 3: Analýza dokumentárních filmů – kritické myšlení

Žáci zhlédnou dva kontrastní dokumentární filmy týkající se produkce kakaa a Fairtrade:

- **Dokument A – Ochránci pralesa (Guardians of the Rainforest)**
Tento film představuje Fairtrade pozitivním a optimistickým způsobem a zdůrazňuje rozvoj komunit, ochranu životního prostředí a přínosy fairtradového pěstování.
- **Dokument B – Ve stínu kakaovníku**
Dokument se zaměřuje na negativní dopady konvenční produkce kakaa, včetně nízkých mezd, vykořisťování, poškozování životního prostředí a sociálních problémů.
- Žáci oba dokumenty analyzují a porovnávají:
Jaký byl hlavní záměr a sdělení každého filmu?
 - Jaké emoce se jednotlivé dokumenty snažily vyvolat (naděje, soucit,

smutek, rozhořčení)?

- Který dokument je více přesvědčil k volbě Fairtrade výrobků? Proč?
- Jak emoce, styl a způsob zpracování ovlivňují jejich názory?

Žáci vyplní srovnávací tabulku, po níž následuje skupinová diskuse o tom, jak média formují postoje veřejnosti ke globálním tématům, jako je Fairtrade.

Krok 4: Zážitkové učení – ochutnávka a Fairtrade výrobky

- Žáci ochutnávají syrové kakaové boby a porovnávají je s různými druhy čokolády.
- Ukázka: mletí fairtradové kávy jako demonstrace fyzické náročnosti výroby běžných produktů.
- Učitel představí několik Fairtrade výrobků (pokud jsou k dispozici) a diskutuje o označení, původu a dopadech na životní prostředí.

Krok 5: Fairtrade pexeso – suroviny

- Žáci hrají Fairtrade pexeso zaměřené na FT suroviny.
- Identifikují běžné výrobky, které pocházejí z tropických oblastí.

Krok 6: Desková hra „Costa Rica“ – ekosystém a klimatické výzvy

- Žáci hrají hru Costa Rica, která simuluje výzvy pěstování fairtradové kávy a s ním spojené problémy s biodiverzitou, klimatem a ekonomikou.
- Reflexe: Které herní situace jim připomněly skutečné problémy, jimž farmáři čelí?
- Některé úkoly mohou zahrnovat lehkou fyzickou aktivitu, aby si žáci lépe představili fyzickou náročnost práce na farmě.

Krok 7: Místní producenti – volitelná exkurze nebo třídní aktivita

- Žáci diskutují, proč podpora místních potravin a výrobků snižuje uhlíkovou stopu a pomáhá místním komunitám.
- Pokud je to možné, třída může navštívit místního producenta (např. malou farmu, pěstitele zeleniny, výrobce bylinných produktů nebo mléčných výrobků).
- Žáci porovnávají:
 - místní produkci × globální produkci kaka,
 - odpady dopravy potravin na dlouhé vzdálenosti,
 - o význam znalosti původu potravin.
- Reflexe: Proč bychom měli, pokud je to možné, upřednostňovat místní produkty? Jaké přinášejí výhody lidem i životnímu prostředí?

Krok 8: Plakátová výstava – „Cena kaka“

- Žáci vytvářejí plakáty znázorňující skutečnou cenu produkce kaka: práci, dopady na životní prostředí, dopravu, mzdy, udržitelnost.

- Plakáty jsou vystaveny ve třídě nebo na chodbě školy pro ostatní žáky.

Závěr:

Žáci doplní poslední sloupec tabulky „dozvěděl/a jsem se“.

Následuje reflexe:

Jak moje volby ovlivňují svět?

Co znamená důstojný život pro farmáře u nás i v zahraničí?

Proč bychom měli podporovat Fairtrade a místní producenty?

Žáci napíšou krátké sebehodnocení svého učení, zapojení do aktivit a nových pohledů na dané téma.

Hodnocení:

- Prezentace plakátů
- Aktivní účast v diskusích a aktivitách
- Srovnávací tabulka k dokumentárním filmům
- Vyplnění pracovního listu „Vím – chci vědět – dozvěděl/a jsem se“
- Sebehodnocení a vrstevnická zpětná vazba
- Pozorování učitelem

Zdroje – Fairtrade materiály

Fairtrade Česká republika & Slovensko. (b. d.). *Naše materiály* [výukové materiály].

<https://fairtrade.cz/media/nase-materialy/>

Dokument A – Ochránci pralesa:

Fairtrade Foundation. (2018). *Guardians of the Rainforest* [Video]. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=Yp9VXT-X918>

Dokument B – Ve stínu kakaovníku:

Fairtrade Česká republika & Slovensko. (b. d.). *Ve stínu kakaovníku* [dokument].

<https://fairtrade.cz/ve-stinu-kakaovniku/>